

**ZABORAVLJENI MOTIVI OSIJEKA NA RAZGLEDNICAMA IZ ZAVIČAJNE ZBIRKE
GISKO**

Forgotten views of the city of Osijek on postcards out of the collection
of City and University Library Osijek

mr.sc. Inge Majlinger Tanocki, dipl. knjiž.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
ingem@gskos.hr

Marijana Špoljarić, dipl. knjiž.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
mspoljaric@gskos.hr

UDK / UDC **025.17(497.5 Osijek):004**

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received : 14. 4. 2014.

Sažetak

U članku se govori o važnosti predstavljanja dijela Grafičke zbirke Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek¹ koja je dio Zavičajne zbirke. Grafička zbirka, a u čijem se obujmu nalaze i razglednice grada Osijeka koju Knjižnica posjeduje, do sada nije bila prezentirana i dostupna široj javnosti. Kako bi GISKO što vjerodostojnije predstavio svoju Grafičku zbirku, potrebno je odrediti jasne smjernice organizacije zbirke te njezine katalogizacije i prezentacije. Nadalje, svakako treba istaknuti važnost digitalizacije kao suvremenog oblika prezentiranja i zaštite vizualne građe.

Ključne riječi: Grafička zbirka, digitalizacija, WebPAC

¹ u daljnjem tekstu GISKO

Summary

The article talks about the importance of presentation Print Collection of the City and University Library in Osijek, which owns the library, which has still not been presented and available to the general public. To City and University Library Osijek an authentic presented its graphic collection, for which we can say that it is still in the early stages of establishment, but it is necessary to set clear guidelines for the organization and presentation. Furthermore, we must highlight the importance of digitization as a modern form of presenting and preserving visual materials.

Key words: Print Collection, digitization, WebPAC

Uvod

Globalizacijom i napretkom suvremenih tehnologija sve je istaknutija potreba za očuvanjem kulturne baštine nastale čovjekovim djelovanjem kroz prošla razdoblja. Dio pohranjene pokretne kulturne baštine smještene u knjižnicama sakuplja se, stručno obrađuje, pohranjuje te se daje krajnjem korisniku na korištenje. Danas se, širenjem stečenih i usvajanjem novih znanja, svih vrsta informacija na svim medijima, Knjižnici nameće potreba za razvojem novih kvalitetnih korisničkih usluga dostupnih na WebPAC-u (OPAC dostupan na World Wide Webu). Razvojem Interneta i sve češćom uporabom i poboljšavanjem mrežnih kataloga knjižnični katalozi na mreži nazivaju se i WebPAC-ima jer su dostupni preko mreže.² Radi podizanja kvalitete usluga i osmišljavanja novih GISKO je odabrao mogućnost približavanja novih usluga korisnicima u informacijskom okruženju korisničkim pristupom zbirkama putem javno dostupnih računalnih kataloga – WebPAC-a.

Prepoznavši važnost djelovanja knjižnica u elektroničkom okruženju, GISKO je iznašao način prezentacije dijela Grafičke zbirke, konkretno razglednica grada Osijeka. Knjižnice su u novom, elektroničkom okruženju snažno izložene tržišnim zakonitostima

² Barbarić, Ana; Golub, Koraljka. Istraživanje upravljanja WebPAC-om u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 45, ¾(2002), str. 94.

i konkurenciji koja nudi informacijske usluge brzo i na zahtjev pa je nužno redefinirati poslovanje knjižnica i podići kvalitetu usluga.³

Pristup informacijama, pa tako i Grafičkoj zbirci u digitalnom obliku, jedna je od važnih odlika informacijskih usluga. Tehnička ili praktična vještina organizacije znanja u knjižnicama ovisi o primjenjivoj tehnologiji, ali je nužno naglasiti da je bitno i primijeniti solidne teorijske okvire knjižnične znanosti kako bi se oblikovao sustav za organizaciju i primjenu znanja. Svenonius napominje da je inteligentna organizacija informacija veoma važna za znanstvenu zajednicu i za pojedince te za društvo u cjelini. Načela, ciljevi i tehnike koje su razvijene za organizaciju informacija unutar knjižnične i informacijske znanosti tvore skup znanja sa širokom primjenom, osobito na organizaciju u digitalnom obliku.⁴

Kvalitetno i stručno upravljanje Grafičkom zbirkom te osiguravanje stručnog i sustavnog prikupljanja, pohranjivanja, organiziranja i prezentiranja zbirke kao važnog izvora informacija nameće se kao važan zadatak u zadovoljavanju korisničkih zahtjeva.

Grafička zbirka GISKO

Grafička zbirka GISKO sustavno je prikupljana, uređena i obrađena knjižnična zbirka koja se svojim sadržajem odnosi na vizualni medij, a objedinjuje u sebi umjetničke grafike i stare razglednice grada Osijeka.

Uspostavljanjem internetskoga poslovanja knjižnice pridonijelo se dostupnosti svim vrstama građe, što utječe na razvoj i organizaciju Grafičke zbirke, koja dijelom pripada i Zavičajnoj zbirci. Osim što je dio Zavičajne zbirke, o grafičkoj zbirci možemo govoriti i kao o posebnoj, samostalnoj, jedinstvenoj zbirci nekonvencionalne knjižnične građe čiji je zadatak okupiti na jednom mjestu te prema knjižničarskim standardima obraditi, čuvati i dati na korištenje svu vizualnu građu. U Grafičku zbirku možemo uvrstiti: plakate, kalendare, razglednice, grafičke mape, kataloge izložbi, fotografije poznatih ličnosti, portrete i ostalu neknjižnu građu iz područja umjetnosti.

³ Petr, Kornelija. Kvalitativni pokazatelji uspješnosti akademskih knjižnica: doktorska disertacija. Zagreb, 2004. Str.6.

⁴ Svenonius, Elaine. Intelektualne osnove organizacije informacija. Lokve: Benja, 2005. Str.11.

Ciljevi organizacije i razvoja zbirke mogu se navesti u četirima točkama:

- sustavna nabava
- ujednačena formalna i sadržajna obrada
- digitalizacija
- HTML katalog.

U GISKO-u se Grafička zbirka počela nesustavno prikupljati 1996. godine. Tada je za jednokratno prikupljenu građu otvorena knjiga inventara za posebnu vrstu građe – grafičku zbirku. Inventarizirano je 16 jedinica građe (grafike, grafičke mape, kartografska građa).

Tada Zbirka nije formirana u pravom smislu riječi: nije stručno organizirana, pohranjena niti je formalno i sadržajno obrađena te nije bila dostupna korisnicima. Građa koja je inventarizirana uglavnom je prikupljena darom fizičkih osoba, dakle neplanski i bez dugotrajne strategije razvoja zbirke. Pojedine jedinice građe bile su samo inventarizirane, dok velika većina jedinica građe nije bila ni inventarizirana. Kako je građa bila pohranjena na nekoliko različitih mjesta u Knjižnici, to je pred knjižničare stavilo zadatak prikupljanja i objedinjavanja na jednom mjestu sve građe te pripremu za inventarizaciju, a potom i za formalnu i stručnu obradu.

Krajnji cilj obrade Grafičke zbirke jest okupiti na jednom mjestu vrijednu i rijetku građu koja je pohranjena u zbirke i odjelima, objediniti je i prezentirati mrežnim katalogom te je predstaviti širokom krugu korisnika u digitaliziranom obliku i tako omogućiti dostupnost zbirke korisnicima. S obzirom na veliku količinu građe koja čini knjižnične zbirke GISKO-a, može se reći da je Grafička zbirka dugo bila zapostavljena.

Nove inicijative u službi razvoja i unapređivanja knjižničnih usluga putem organiziranja Grafičke zbirke veoma su značajne jer su neophodne i nezamjenjive komponente kulturne, obrazovne i informacijske strukture knjižničarstva te neizostavan dio u očuvanju kulturne baštine grada Osijeka.

Kada su knjižnice prepoznale koje su mogućnosti pretraživanja informacija, osigurale su prostor za poboljšanje usluga. Taj virtualni prostor, unutar kojega korisnik nesmetano pretražuje tražene informacije, osiguran je i postavljen na mrežnoj stranici

GISKO-a.⁵ Na jednome mjestu nalaze se srodne informacije te korisnik ne mora pojedinačno, za svaku jedinicu građe, pretraživati tražene informacije, nego pristupom mrežnom arhivu može pronaći željene podatke.

Na mrežnoj stranici GISKO-a unutar ikone „Digitalna knjižnica“ nalazi se i ikona „Razglednice grada Osijeka“ gdje su na jednom mjestu okupljeni svi digitalizirani primjerci razglednica koje je GISKO pohranio, obradio te u digitalnom obliku osigurao za korištenje.

Organizacijom knjižničnih mrežnih kataloga s digitaliziranom građom Knjižnica je omogućila korisnicima, za razliku od papirne tehnologije, olakšano pretraživanje, bolju dostupnost izvorima informacija s bilo kojega mjesta i u bilo koje vrijeme.

Iz toga se može zaključiti da mrežni katalog u sebi objedinjuje sve „vrste“ tradicionalnih kataloga i opisuje građu bez obzira na kojem je mediju, da je jedinstven i cjelovit za cijeli knjižnični fond.⁶

Da bi se informacija mogla pohraniti i sačuvati za budućnost, nužno je da je pohranjena na nekom mediju, u analognom ili digitalnom obliku. Pohranjenu informaciju nužno je obraditi kako bi bila dostupna za prezentiranje i korisnicima lako pretraživa. Stručnom i formalnom obradom informacija korisnicima se osigurava uvid u primarne informacije⁷ koje se publiciraju na različitim izvorima.

Prije no što se počne s organiziranjem Grafičke zbirke, trebaju se postaviti ciljevi. Nakon što se odrede ciljevi⁸ oblikovanja i organizacije zbirke, nužno je odrediti koja će se pravila upotrebljavati za izradu preglednih jedinica koje su pohranjene u mrežnim katalogima.

Korisnički ciljevi pronalaženja, identificiranja, odabira i pristupanja traženoj bibliografskoj jedinici ponekad nisu dovoljni. Kako navodi Svenonius, potreban je i peti cilj - cilj kretanja kroz mrežni katalog, u ovom slučaju kroz Grafičku zbirku. Cilj kretanja sastoji se od dvaju dijelova: prvi proizlazi iz istraživanja korisnikova ponašanja pri

⁵ GISKO URL:<http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=198> (2014-02-12)

⁶ Vrana, Radovan. Radionica *Javno dostupni online katalogi kao dio modernih info sustava*. URL: <http://www.szi.hr> (2009-08-12)

⁷ Primarne informacije sadrže neposredne rezultate znanstveno-istraživačkog rada, tj. nova znanja ili nove interpretacije poznatih ideja i činjenica. Nadalje obuhvaćaju umjetnička (literalna, muzička, likovna, itd.) djela te izvorne informacije iz svih sfera događanja u univerzumu.

⁸ Cilj knjižničnoga kataloga jest upućivanje korisnika na rukopise, knjige i ostala tiskana djela koja se nalaze u knjižnici te samim time i omogućavanje korištenja knjižničnog fonda.

traženju informacije, a drugi iz analize tradicionalnih pravila za bibliografski opis zbirke.
9

Ciljevi bibliografske baze podataka Grafičke zbirke, a i cjelokupnoga kataloga, moraju biti provedivi te moraju zadovoljavati korisničke zahtjeve. Trebaju dati odgovore na korisničke upite o posjedovanju, smještaju i dostupnosti građi te trebaju olakšati pristup traženim informacijama. Suvremeno koncipirani mrežni katalogi pospješuju točnost u traženju bibliografskih jedinica i olakšavaju korisniku pristup jedinicama.

Formalna i sadržajna obrada razglednica

Za formalnu obradu vizualne građe primjenjuje se ISBD (NBM) (International standards bibliographic for non-book materials, Međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe)¹⁰, dok se podatci unose putem CROLIST-a¹¹ u koji je implementiran UNIMARC 20. CROLIST je integrirani informacijski knjižnični sustav, što znači da u sebi objedinjuje sustav identifikacije, formalne i sadržajne obrade te mogućnost davanja na korištenje cjelokupne knjižnične građe koju pojedina knjižnica u sustavu posjeduje. Integriranim knjižničnim sustavom omogućena je visoka kvaliteta knjižničnih usluga svim korisnicima u sustavu CROLIST omogućuje unos svih potrebnih podataka potrebnih za formalni opis vizualne građe.

Kako bi se opisao sadržaj dokumenta i jasno definiralo o čemu pojedini dokument govori, knjižnična se zajednica služi jezikom za predmetno i stručno označivanje dokumenata. Predmetno označivanje jest kazivanje osobina predmeta ili događaja o kojima se govori u nekom dokumentu, a koje knjižničarska zajednica nastoji predočiti korisniku. Predmetni katalog preko predmetnih odrednica upućuje na to što sve knjižnica posjeduje o određenom predmetu te na sve odrednice u skupu koje donose sadržaje srodne i slične traženoj temi. Predmetno pretraživanje putem mrežnih kataloga odvija se kroz katalog koji sadržava detaljne metapodatke koji opisuju podatke okupljene u katalogu.

⁹ Svenonius, Elaine. *Intelektualne osnove organizacije informacija*. Lokve: Benja, 2005., str. 18

¹⁰ ISBD (NBM) : međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe / preporučila Komisija za pregled ISBDA ; odobrio stalni odbor Sekcije za katalogizaciju Međunarodne federacije bibliotekarskih društava i ustanova. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993.

¹¹ CROLIST. URL: <http://www.unibis.hr> (2011-07-17)

241

broj bibliografske jedinice

Predmetnom katalogu može se pristupiti pristupnicama po ključnoj riječi ili po predmetnim odrednicama.

606	##	\$3	990329002
		\$a	Fotografski motivi
		\$x	Gradovi i mjesta
606	##	\$3	510509011
		\$a	Chavrakova ulica
		\$y	Osijek
		\$x	Fotografske teme i motivi
606	##	\$3	510510009
		\$a	Kuća Povichil
		\$y	Osijek
		\$x	Fotografske teme i motivi
607	##	\$3	720111012
		\$a	Osijek
		\$x	Fotografske teme i motivi
607	##	\$3	720115014
		\$a	Osijek
		\$x	Stare razglednice

Stručno označivanje dokumenata označava se UDK oznakama, umjetnim jezikom klasifikacije. Temelj svakoga informacijskog sustava, pa tako i knjižničnih mrežnih kataloga, jest struktura znanja, a klasifikacija je bit sveobuhvatnosti i organizacije zabilježenoga znanja. Mnogo informacija sadržano je u klasifikacijskim shemama, a one omogućavaju strukturiranje pohranjenoga znanja u skupine i podskupine. Klasifikacija strukturiranoga znanja iskazuje se umjetnim jezikom koji je organiziran i podijeljen na skupine i podskupine te prema predmetu istraživanja.

Godina XVIII
Broj 1-2
2014

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničarstva
Slavonije
i Baranje

Tako će primjerice UDK oznaka okupiti sve jedinice građe dokumentarne fotografije, s područja Osijeka, kako je prikazano u primjeru:

675 ## \$a **77.03:908>(497.5 Osijek)(091)**

Sadržajnom obradom dokumenta obuhvaćen je postupak klasifikacije i predmetizacije. Klasificiranje je grupiranje dokumenata u stručne skupine na osnovi njihovih osobina, a predmetizacija počinje određivanjem predmeta sadržanih u dokumentu, iskazanih prirodnim jezikom. Da bi se korisnicima omogućio neometan pristup traženoj građi, važno je formalnom i sadržajnom obradom osigurati laku dostupnost i pretraživost dokumenta.

Cilj je svakoga pretraživanja uspostaviti vezu između informacijske potrebe korisnika i same informacije u dokumentu. Iako navedena veza nije vidljiva, ona je glavna spona između pohranjenoga znanja u dokumentima i postavljenoga korisničkog upita.

Digitalizacija razglednica grada Osijeka

Projekt digitalizacije razglednica grada Osijeka započeo je 2011. godine kao samostalni projekt Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. Osnovna namjera pokretanja projekta bila je učiniti dostupnima razglednice grada Osijeka kao neizostavan izvor podataka za istraživanje kulturne prošlosti grada Osijeka. Temeljna je svrha digitalizacije građe olakšati pristup knjižničnome fondu i omogućiti njegovo korištenje, posredno zaštititi vrijedne izvornike i omogućiti lakše korištenje često korištene građe. S tim su ciljevima usklađeni kriteriji odabira građe za digitalizaciju. Digitalizacijom osiguravamo građi viši stupanj zaštite te se poboljšava pristup informacijama širem krugu korisnika. Osim što se digitalizacijom osigurava čuvanje bilo nacionalnih ili lokalnih zbirki, bilo kojega oblika i sadržaja, ostvaruje se i slobodan pristup informacijama, što je od posebne važnosti i za međuknjižničnu suradnju jedne zemlje te za razmjenu podataka na međunarodnom planu. Nadalje, u uvjetima kada većina knjižnica još nije pristupila postupcima digitalizacije svojih zbirki, treba skrenuti pozornost na važnost očuvanja značajnih dokumenata te definirati digitalnu knjižnicu.

Knjižnica čija je zbirka dostupna u digitalnom obliku te joj se može pristupiti putem računala svakako je obogatila svoje usluge. U informacijskom okruženju knjižnice

su postale jedan od centara (tu su još muzeji, arhivi i dr.) koji brinu o kulturnoj digitalnoj baštini. Naime, one u raznim projektima digitaliziranu građu od kulturno-povijesnoga značenja stavljaju svima na raspolaganje putem digitalnog medija.

Digitalizacija starih razglednica Osijeka osmišljena je radi predstavljanja sadržaja vizualne građe koju knjižnica posjeduje, pri čemu se vodilo računa o kriterijima zavičajnosti i sadržajne vrijednosti građe. Sam projekt digitalizacije ima mrežno mjesto putem Digitalne knjižnice na www.gskos.unios.hr na kojemu je širokom krugu korisnika dostupna vizualna građa, konkretno razglednice grada Osijeka.

Projekt digitalizacije starih razglednica važan je i zanimljiv jer predstavlja dio zavičajnoga fonda Knjižnice, koji trenutno sadrži skromnih 72 razglednice s motivima staroga Osijeka. Za ovu vrstu vizualne građe naročito je važan digitalizirani oblik jer su tako vidljive sve informacije koje zanimaju potencijalne korisnike. Autentična zbirka predstavlja dragocjen izvor vizualnoga identiteta Osijeka, svjedok je njegova urbanističkoga razvoja i podsjetnik na kulturni identitet grada. Osim toga, budući da je fond starih razglednica razmjerno malen u odnosu na cjelokupan fond Zavičajne zbirke, bilo je jednostavno u što kraćem roku zaokružiti formalnu i stručnu obradu analogne i digitalizirane građe te predstaviti javnosti nove izvore informacija.



Slika1 Osijek, Urania, tonkino [Elektronička građa]

URL: <http://baza.gskos.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1130117038>

130117038: monografija/0



ISBD

[UNIMARC](#)

- Naslov: Osijek, Urania, tonkino [Elektronička građa]
- Impresum: Osijek : Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, 2011. (Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek)
- Materijalni opis: Elektronički dokument : jpg
- Sažetak: Pogled na kino Urania (1912.) za koje je Viktoru Axmannu na prvoj međunarodnoj Kino-izložbi u Beču dodijeljena prestižna nagrada, pokraj kina je palača Gillming-Hengl (danas Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek).
- Drugi medij: [Osijek, Urania, tonkino](#)
- Ostali naslovi: Tonkino Urania, Osijek
- Ostali autori: [Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek](#)
- Predmetnice: [Kino Urania, Osijek -- Fotografске teme i motivi](#)
[Fotografski motivi -- Gradovi i mjesta](#)
[Osijek -- Fotografске teme i motivi](#)
[Osijek -- Stare razglednice](#)
- UDK: [77.03:908\]\(497.5 Osijek\)\(091\)](#)
- Internet: <http://www.gskos.hr/~descape/files/knjiznica%283%29.jpg>

Godina XVIII
Broj 1-2
2014

KNJIZNICARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničarstva
Slavonije
i Baranje

Zaključak

Transparentnim načinom prezentiranja vizualne građe osigurali smo korisnicima nove informacije, upoznali širu javnost sa stručnim radom te smo formalnom i stručnom obradom starih razglednica i digitalizacijom poboljšali pristup građi, što je ujedno omogućilo korisnicima jednostavno pronalaženje spomenute građe. Formatom lako dostupnim za pregled građe, digitaliziranim oblikom, korisnici mogu identificirati

elemente podataka s bilo kojega mrežnog mjesta. Formalnom i sadržajnom obradom, primjenom predmetnih i klasifikacijskih sustava, knjižničari nastoje osigurati što jednostavniji pristup mrežnoj građi te potaknuti korisnike na korištenje postojećih sustava pretraživanja što je više moguće.

Osim formalne i sadržajne obrade kao sredstva prezentiranja vizualne građe digitalizacija je osigurala prošireno sredstvo prezentiranja, posrednu zaštitu originala. Naime, ne treba zaboraviti da se vizualna građa nalazi na krhkom mediju papira te da njegovo dugotrajno izlaganje znači ozbiljan rizik za opće stanje i daljnje čuvanje.¹²

Cilj promoviranja dijela Grafičke zbirke, starih razglednica Osijeka, koji je atraktivan za posjetitelje naše mrežne stranice, jest predstaviti kulturnu baštinu grada, zaboravljene stare vizure grada Osijeka i neke od značajnih lokacija koje su vremenom promijenile identitet. Bibliografskim opisom i digitaliziranjem vizualne građe nastojali smo riješiti problem nedovoljne dostupnosti građe, problem zaštite (kontroliranoga pristupa različitim izvorima sadržaja) te problem interaktivnoga rada naših korisnika na dokumentima i zbirkama, bez obzira na mrežnu lokaciju. Pretražiti stare razglednice Osijeka može se WebPack CROLIST-om po predmetnim pristupnicama, po UDK-u, po naslovu, a najjednostavniji i najbrži način jest s mrežne stanice GISKO-a (www.gskos.hr), gdje se odabirom opcije "Digitalna knjižnica" otvara mogućnost pretraživanja starih razglednica u JPEG formatu.

Nakon kratkoga pregleda kataložnog zapisa, vidljive su poveznice s pomoću kojih možemo pretraživati i ostale razglednice u fondu GISKO-a. Poveznicama se možemo dalje kretati mrežnim katalogom te ga pretraživati. Međusobnim poveznicama analogne i digitalizirane građe povećava se mogućnost pretraživanja mrežnoga kataloga te se korisnicima osigurava dostupnost informacijama i s udaljenog mjesta. U vrijeme porasta digitalnih zbirki u knjižnicama umnažaju se i nositelji elektroničkih medija pružajući pristup informacijama na organizirani način. Uređeno, jasno definirano informacijsko okruženje prikazuje korisnicima informacije omogućavajući im jedinstven i jednostavan pristup.

Kvaliteta fonda razglednica potvrđuje da je, osim prvobitne komunikacijske uloge, razglednica jednako važna kao vjerodostojni dokument moderne i suvremene kulture,

¹² Jakšić, Jasna. Digitalizacija ideja: dostupnost umjetnosti iz knjižnica i arhiva u digitalnom okruženju // Muzeologija. 48/49 (2012) ; str. 291

dakle predmet vrijedan prikupljanja, čuvanja za buduće generacije u svrhu povijesnih istraživanja, ali i kao ključni pojam svijesti o vlastitom identitetu.

Literatura

Barbarić, Ana ; Golub, Koraljka. Istraživanje upravljanja WebPAC-om u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 45, ¾(2002), str. 93-104

CROLIST. URL: <http://www.unibis.hr/> (2011-07-17)

GISKO. URL:<http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=198> (2014-02-12)

ISBD(NBM) : međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe / preporučila Komisija za pregled ISBDa ; odobrio stalni odbor Sekcije za katalogizaciju Međunarodne federacije bibliotekarskih društava i ustanova. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993.

Jakšić, Jasna. Digitalizacija ideja: dostupnost umjetnosti iz knjižnica i arhiva u digitalnom okruženju // Muzeologija. 48/49 (2012) ; str. 291-294

Petr, Kornelija. Kvalitativni pokazatelji uspješnosti akademskih knjižnica: doktorska disertacija. Zagreb, 2004.

Svenonius, Elaine. Intelektualne osnove organizacije informacija. Lokve: Benja, 2005.

Vrana, Radovan. Radionica *Javno dostupni online katalozi kao dio modernih info sustava*. URL: <http://www.szi.hr> (2009-08-12)